

museum, museacum» (diferenciat de *mosaica*: cosa de Moisès), «obra *mosayca*: vermiculatum opus», *DTO*. 1647, «la *mosaica*», Lacav.; probablement pres de l'it. *mozaico* (ant. *musaico*) id., i aquest, del b. ll. *mosaicum opus* (doc. a Itàlia des del papat de Joan XX, 1316-34), que sembla ser alteració de *μουσαῖος* 'relatiu a les Muses', 'artístic' (per confusió merament formal amb *Μωσαῖος* 'relatiu a Moisès'); la cosa més corrent en baix ll. és *opus musivum*, adaptació un xic diferent del mateix adjectiu grec: obres semblants al mosaic es mencionen a Bizanci des de molt antic (de 756 almenys), i des d'allà s'importarien a Itàlia, on el mosaic va aconseguir un gran descabdellament des de l'Edat Mitjana (Terlingen, *Los Italianismos en España hasta el S. XVII*, 136; Du C., s. v. *musivum*; Bloch; ¹⁵ Ernout-M., s. v. *musivus*).

Per altra banda d'aquí es derivà la paraula catalana, sobretot pastoril i muntanyenca, *musicar* 'treballar (fusta) entallant-la amb un dibuix', en particular parlant de pastors (*Scriptorium* de Ripoll set. 1925; *musicadura El Caillar*, 29-v-1920; Amades, *BDC* xix, 174; *BDC* xvii, 130; xviii, 145): no tindria solta semàntica derivar-ho de *música* (*AlcM*), encara que és natural que els pastors hagin deformat una mica *muzaiká* reduint-lo a *muziká*, no sols per influència de 'fer música' (recordant-se que ells també flabiolegen, però justament no poden pas fer les dues coses alhora) i portant-los-hi també una pron. laxa del diftong *aj*. Jo mateix m'he sentit descriure l'operació de *musicar* a l'Alt Berguedà i molts altres sectors pirinencs (1964 etc.); però ens acosta encara més al sentit primitiu el de 'adornar la pedra', en alguns llocs: en les muntanyes més silvestres del Segre mitjà, a Gavarra (1957) em deien que a l'Espuga de Bulí es veia «un *muzikát* molt guapo» referint-se a les elasticitats que hi ornamenten capritxosament el sostre, com un adornament esculpit; en la *Gr. Conq. de Ultramar* cast. de c. 1300 llegim «cámaras labradas e pintadas con oro de *musica*» (ed. Cooper II, 221r2, 10), on segurament fóra més encertat, o en tot cas més prudent, no posar accent a la u.

Museístic. Musical [Lab. 1840; llibre de Carles Soldevila, *Moment musical*, 1936]; *musicalitat* (B. Schädel, *La musicalitat del català*, en *Manual de Fonètica Cat.* 1908). *Musicalia. Musicar; musicable; musicada.* ⁴⁵ *Musicastre. Musiquejar. Musiquella. Musiquer; musicqueries. Musiquessa. Mosaïcista. Mosaista. Emmosaicat. De murga: murgós i murguista* (supra).

CRP.: *Musichall*, angl., pròpiament 'sala de música'. *Musicòleg, musicologia, musicològic*: bastarà que recordem els grans noms de Felip Pedrell (1841-1922) i Higiní Anglès (1888-1970), a Mall. Antoni Noguera (c. 1889) i llurs obres en part en català. *Musicògraf; musicografia. Musicomania; musicòman.*

Musàcies, V. *musa*

Musaguí o *musaquí*: peça d'armadura antiga, potser un cuixot: n'he tractat a *BORSEGUI* (II, 141b39-60), amb el qual hi ha d'haver alguna relació (si bé ⁶⁰

sembla que sigui secundària). S'ignora l'origen: puix que es tractà almenys en part d'una protecció dels membres inferiors i de vegades de cuir, es podria pensar en algun derivat de l'opus musivum o mosaic, de què parlem a *MUSA* consistent per exemple en cuiros treballats com el *guadamesí* (< gentilici de *Gadamés*), que sap si imitats pels bizantins dels àrabs. No obstant deu haver-hi alguna relació amb l'àrab tardà *mauzağ* «bottine» (Belot), que es creu d'origen persa *maurağ* (variant de *naurağ* i *nairag*) «espècie de machine à battre les grains» en velles fonts egípcies i síries (Dozy, *Suppl.* II, 623b, 655a), mots que tenen aspecte irani; i notem, en efecte, que el *ğ* àrab ve de *g* oclusiva, i que *-ak* és sufix pelví freqüent, després sonoritzat en *-ag*. Suplemento aquí amb algunes dades catalanes: «arnesia de mayla, scilicet manicas, faldes, gorgeries et quosdam *musaguins*», a. 1348, «duos brasalets cum suis *musquins*», 1385 (*InvLC*) i veg. més dades sobre *musaquí*, amb variants *moseguí, musaguí* i (?) *marruquí*, en Faraudo, *Misc. Fabra*, p. 162.

Musar, V. *mus* (MORRO) *Musaranya*, V. DCEC/DECH, MUR (IV, 190b10ss.) *Musc*, V. *mesc* *Muscicòla*, V. *molsa* *Múscids*, V. *mosca* *Musciforme*, *muscinies*, V. *molsa* *Muscivor*, V. *mosca*

MUSCLE i MÚSCUL, del ll. *mūscūlus* 'múscul', pròpiament 'ratolí', diminutiu de *mūs* 'rata', per comparació del moviment del múscul, en esmunyir-se sota la pell, amb el d'un ratolí que s'escapa. □ 1.ª doc.: *muscle* 'cap de l'espatlla' fi S. XIII; *músculos* 'músculs', 1575.

Des dels orígens el mot apareix en català traslladat al sentit de 'part alta de l'espatlla', part del cos immediata al capdamunt del múscul bíceps, el més visible del cos de l'home: substituït, doncs, el ll. *UMERUS*, que només es mantingué en cast., port., roms. i part del gascò i del sard, mentre que en general fou substituït en una acc. àmplia per *SPATULA* (veg. *ESPATLLA*); i el català en distingí, mitjançant *MUSCULUS*, la part alta, innovació en què no acompanyà la nostra llengua més que l'occitana, on ja apareix *muscle* amb aquest sentit en molts trobadors, romanç i prosa diversa, en el S. XIII (PSW v, 349-50; Rayn. IV, 296), i s'hi manté fins avui en una zona meridional del seu territori (TàF).

En cat. ho trobem així, ja amb un caràcter molt general, des dels orígens literaris. La coloma en la història de Mahomet (Bafumet) ensinistrada a trobar gra en la seva orella, se li posa en el *muscle* --- als seus *muscles* (*VidesR*, 252r1); en un altre passatge hi ha *espatles*: «l'emperador a la esgleja de Sent Pere venc, en la qual, de les seues colpes, ploran, s'acuzà; enaprés el comensà lo fonament a bastir d'una esgleja; e'l causol el primerament obrí, e 12 corbels, sobre ses *espatles*, de terra, fora gità» on la situació ja suposa una col·locació bastant ampla dels cabassos, i per això hi escau *espatla*, que en efecte aquí no trad. *umeris* sinó *scapulis*: altrament si bé aquí porta *espatles* el ms. més ant., P, en el ms. B (que també és ross. i del S. XIV, si bé un